

COMENTARI
AL LLIBRE PRIMER DEL
CODI CIVIL DE CATALUNYA.
DISPOSICIONS PRELIMINARS.
PRESCRIPCIÓ I CADUCITAT

COMENTARI AL LLIBRE PRIMER DEL CODI CIVIL DE CATALUNYA. DISPOSICIONS PRELIMINARS. PRESCRIPCIÓ I CADUCITAT

Albert LAMARCA I MARQUÈS / Antoni VAQUER ALOY
(Editors)

Esther ARROYO I AMAYUELAS
Professora Titular de Dret civil
Universitat de Barcelona

Ferran BADOSA COLL
Catedràtic de Dret civil
Universitat de Barcelona

Paloma DE BARRÓN ARNICHES
Professora Agregada de Dret civil
Universitat de Lleida

Esteve BOSCH CAPDEVILA
Catedràtic de Dret civil
Universitat Rovira i Virgili

Joan EGEA FERNÁNDEZ
Catedràtic de Dret civil
Universitat Pompeu Fabra

Santiago ESPIAU ESPIAU
Catedràtic de Dret civil
Universitat de Barcelona

Josep FERRER I RIBA
Catedràtic de Dret civil
Universitat Pompeu Fabra

M. Esperança GINEBRA MOLINS
Professora Titular de Dret civil
Universitat de Barcelona

Carlos GÓMEZ LIGÜERRE
Professor Titular de Dret civil
Universitat Pompeu Fabra

Albert LAMARCA I MARQUÈS
Professor Titular de Dret civil
Universitat Pompeu Fabra

Antoni MIRAMBELL I ABANCÓ
Catedràtic de Dret civil
Universitat de Barcelona

Sergio NASARRE AZNAR
Catedràtic de Dret civil
Universitat Rovira i Virgili

Susana NAVAS NAVARRO
Catedràtica de Dret civil
Universitat Autònoma de Barcelona

Antoni VAQUER ALOY
Catedràtic de Dret civil
Universitat de Lleida

Reservats tots els drets. De conformitat amb el que es disposa en els articles 270, 271 i 272 del Codi penal vigent, podrà ser castigat amb la pena de multa i privació de llibertat aquell que reproduïxi, plagii, distribueixi o comuniqui públicament, en tot o en part, una obra literària o científica, fixada en qualsevol tipus de suport, sense l'autorització dels titulars dels corresponents drets de propietat intel·lectual o dels seus cessionaris.

© 2012 Els autors

© 2012 Atelier

Via Laietana 12, 08003 Barcelona

e-mail: editorial@atelierlibros.es

ISBN: 978-84-92788-87-3

Dipòsit legal: B-16965-2012

Disseny i composició: Addenda, Pau Claris 92, 08010 Barcelona

www.addenda.es

Impressió: Winihard Gràfics, SL

ÍNDEX

PRESENTACIÓ	23
-------------------	----

ABREVIATURES	25
--------------------	----

LLIBRE PRIMER DISPOSICIONS GENERALS

TÍTOL I. DISPOSICIONS PRELIMINARS	31
--	-----------

Article 111-1. <i>Dret civil de Catalunya</i>	31
--	-----------

Susana Navas Navarro

I. Les fonts del dret civil de Catalunya: introducció	31
II. La Llei. La relació entre els articles 111-1 i 111-4 CCCat	35
1. Normativa civil general i normativa civil especial	35
2. Vigència temporal inicial i final	37
3. Remissions legals dins l'ordenament jurídic català i a d'altres ordenaments jurídics	40
III. El costum	41
1. El costum com a font autònoma de dret	41
2. Costum i dret local	42
3. Costum i ús social	43
IV. Els principis generals del dret	43
1. La seva nova funció. La no aplicació del dret supletori (art. 111-5 CCCat)	43
2. Les altres funcions	44
V. Vigència territorial de les fonts del dret civil de Catalunya	45

Article 111-2. <i>Interpretació i integració</i>	47
---	-----------

Albert Lamarca i Marquès

I. Interpretació i integració del dret civil de Catalunya	47
1. Introducció	47
2. Antecedents	48
II. Els principis generals que informen el dret civil de Catalunya	51
1. Principis generals i disposicions preliminars	51
2. Interpretació i principis generals del dret	52
3. Criteris d'interpretació de les normes i de les declaracions de voluntat	54
4. Principis generals del dret civil català	55
5. La integració amb els principis generals del dret	59
III. La tradició jurídica catalana	62
1. La tradició jurídica catalana com a criteri d'interpretació i d'integració	62
2. Tradició jurídica, dret compilat i codificació	63

IV. La jurisprudència i la doctrina jurisprudencial	66
1. La jurisprudència en la interpretació i l'aplicació del dret civil català	66
1.1. El Tribunal de Cassació de Catalunya	68
1.2. El Tribunal Superior de Justícia de Catalunya	70
2. La doctrina jurisprudencial als efectes del recurs de cassació	71
Article 111-3. Territorialitat	73
M. Esperança Ginebra Molins	
I. L'«eficàcia» territorial del «Dret civil de Catalunya»: la vigència territorial. La possible aplicabilitat extraterritorial	74
1. El principi de territorialitat	74
2. El «Dret civil de Catalunya»: la seva vigència territorial exclusiva a Catalunya	78
2.1. Fonament històric i reconeixement actual	78
2.2. El «Dret civil de Catalunya» (art. 111-3.1 CCCat)	80
3. La vigència i l'aplicabilitat del Dret del territori. L'extraterritorialitat com a excepció a l'aplicació del Dret del territori	82
II. La submissió al Dret civil català de qui adquireix la nacionalitat espanyola «mentre mantingui el veïnatge administratiu a Catalunya»	93
1. El «veïnatge civil» de qui adquireix la nacionalitat espanyola	94
1.1. Les dues primeres edicions del CCe	94
1.2. L'art. 15 CCe de 1974: la regulació contra la que pretén reaccionar l'art. 7.2 EAC de 1979	98
1.3. L'art. 15 CCe a partir de la Llei 18/1990, de 17 de desembre, «sobre reforma del Còdigo civil en materia de nacionalidad»: la supressió de la primacia del «veïnatge civil <i>común</i> » quant al Dret al que queda subjecte qui adquireix la nacionalitat espanyola	101
2. La submissió al Dret civil català pel «veïnatge administratiu» dels «estrangers que adquireixin la nacionalitat espanyola»: els art. 111-3.3 CCCat i 14.2 EAC 2006	108
2.1. Els precedents: l'art. 7.2 EAC 1979 com a reacció enfront de l'art. 15 CCe de 1974. L'art. 3.II del Text Refós de la Compilació del Dret Civil de Catalunya de 1984	108
2.2. Els art. 111-3.3 CCCat i 14.2 EAC 2006	113
2.2.1. Els supòsits d'«adquisició de la nacionalitat espanyola» als quals es refereixen aquests preceptes	115
2.2.2. La submissió al Dret civil català pel «veïnatge administratiu» a Catalunya. La manifestació de voluntat en contra	116
2.2.2.1. La submissió al Dret civil català pel «veïnatge administratiu» a Catalunya	116
2.2.2.2. La interpretació de l'incís «mentre mantinguin el veïnatge administratiu a Catalunya»	117
2.2.2.3. La manifestació de voluntat en contra	118
2.3. La relació entre la submissió al Dret civil català «mentre es manté el veïnatge administratiu a Catalunya» que resulta dels art. 111-3.3 CCCat i 14.2 EAC 2006 i la subjecció determinada pel «veïnatge civil» (art. 14 i 15 CCe)	119

2.3.1. Els art. 111-3.3 CCCat i 14.2 EAC 2006 i la regulació del «veïnatge civil».....	119
2.3.1.1. Problemes d'encaix entre els art. 111-3.3 CCCat i 14.2 EAC 2006 i la regulació del «veïnatge civil» de qui adquireix la nacionalitat espanyola.....	119
2.3.1.2. La «subjecció-submissió» al Dret civil català pel «veïnatge civil» català i pel «veïnatge administratiu» a Catalunya.....	125
2.3.2. Possibles interpretacions quant als supòsits en què hi ha contradicció entre la subjecció que resulta del CCe i la submissió dels art. 111-3.3 CCCat i 14.2 EAC 2006. L'opció de l'art. 15.1 CCe i la manifestació de voluntat en contra dels art. 111-3.3 CCCat i 14.2 EAC 2006.....	127
2.3.3. Sobre si resulta oportú mantenir intactes les regles contingudes als art. 111-3.3 CCCat i 14.2 EAC 2006. Un intent de minimitzar els problemes interpretatius que plantegen.....	131
III. El «dret local» i el «veïnatge local»: els paràgrafs 2 i 4 de l'art. 111-3 CCCat.....	133
1. La remissió, quant al «Dret local» a l'art. 111-3.1 CCCat: l'art. 111-3.2 CCCat ..	133
1.1. El «Dret local» «en la mesura que la llei hi remeti»	134
1.2. La remissió a l'art. 111-3.1 CCCat.....	137
2. L'eliminació de la remissió al CCe per a la regulació dels conflictes «interlocals o intercomarcals».....	141
3. El «veïnatge local»: la remissió a «les normes que regeixen el veïnatge civil» (art. 111-3.4 CCCat).....	143
Article 111-4. Caràcter de dret comú.....	149
Ferran Badosa Coll	
I. La qualitat de «dret comú»	149
1. Els dos sentits de «dret comú» en el Codi civil espanyol	149
1.1. El primer sentit de «comú» és per la vigència territorial a tot Espanya	150
1.2. El segon sentit de comú és pel seu objecte: la matèria civil general.....	151
2. Estudi de l'art. 4.3 del Codi civil. El caràcter de «comú» per raó de la matèria civil general. Els casos mixts.....	152
2.1. Supletorietat o concurrència de normes?	152
2.2. Els casos mixts. La concurrència de normes especials amb la norma civil general	153
3. La concreció del cas mixt. Les remissions	153
II. El sentit de <i>dret comú</i> en el Codi Civil Català.....	154
1. El «caràcter» del Codi Civil de Catalunya de «dret comú a Catalunya» (art. 111-4 CCCat)	154
1.1. La qüestió prèvia de què s'entén per «Codi civil de Catalunya»	155
1.2. El caràcter de dret «comú».....	155
1.3. Les «altres lleis».....	156
1.4. La supletorietat del Codi Civil de Catalunya.....	156
2. «Dret comú a Catalunya». La inaplicació de l'art. 4.3 del Codi civil	156
2.1. La seva finalitat és protegir la integritat, no de la vigència que no es discuteix, sinó de l'aplicabilitat del dret civil català	157
2.2. La projecció externa del caràcter «comú» de la legislació civil catalana	158

3. Els significats de «Comú» a Catalunya. La territorialitat en la vigència i l'aplicabilitat de les normes.	159
4. El límit i l'expansió de l'art. 111-4 CCCat. La competència en matèria civil . . .	161
5. El límit del caràcter de dret comú del CCCat	162
6. L'expansió de la qualitat de dret comú fora del CCCat	162
7. El reconeixement del caràcter comú de la legislació civil autonòmica en les lleis estatals	163
7.1. La «legislació civil aplicable»	163
7.2. La «legislació substantiva»	164
8. Les manifestacions de la «comunitat» de l'art. 111-4 CCCat.	164
8.1. L'art. 111-4 CCCat és una norma interpretativa de l'expressió «dret comú» i dels seus sinònims en qualsevol legislació	164
8.2. Els efectes correctors de l'art. 111-4 CCCat	165
9. La funció correctora de l'art. 111-4 CCCat quan la norma especial imposa una regulació civil contrària a la del dret civil català	167
9.1. La regulació contrària es fonamenta en una qualificació jurídica diferent de la institució que ha estat suprimida pel Codi civil de Catalunya	167
9.2. La qualificació i la regulació contràries amb subsistència de la institució	167
9.3. La institució i la seva qualificació coincideixen amb les del CCCat, però no la regulació	168
9.4. La norma especial regula incompletament una institució civil	169
III. Consideració especial de la prescripció	169
1. La configuració de la prescripció en el Codi civil de Catalunya	170
2. El «sistema de responsabilitat» de les administracions.	171
3. L'aplicabilitat dels art. 121-1 a 121-24 CCCat a la prescripció de la responsabilitat de les administracions públiques.	171
Article 111-5. Preferència i supletorietat.	173
Antoni Mirambell i Abancó	
I. El pressupòsit: fonts del dret i normes d'aplicació del dret en el Codi civil de Catalunya	173
1. La nova situació a partir de la llei 29/2002.	173
2. La possibilitat de prescindir de les normes sobre fonts del dret i d'aplicació en el Codi civil de Catalunya: la seva justificació	176
3. Un dret propi complet: la qüestió de constitucionalitat.	177
II. Les normes d'aplicació del Dret civil a Catalunya.	183
III. La norma de preferència	188
1. L'aplicació general i directa del dret civil estatal	188
2. L'aplicació general i directa del dret Europeu.	189
3. La preferència del dret civil català	189
IV. La norma de supletorietat	190
1. La confusió entre dret comú i dret supletori	191
1.1. El dret comú	193
1.2. El dret comú a Catalunya.	197
1.3. El dret supletori a Catalunya	197
2. La supletorietat del dret de l'Estat.	199

2.1. La doctrina constitucional	199
2.2. L'aplicació del dret supletori: la regla de no oposició	201
Article 111-6. <i>Llibertat civil</i>	205
Carlos Gómez Ligüerre	
I. Un principi propi de la tradició jurídica catalana	205
II. La llibertat civil com a llibertat de configuració jurídica	208
III. Àmbit d'aplicació del principi de llibertat civil	211
IV. Renúncia, exclusió voluntària i pacte en contra	214
V. Els límits a l'exercici de la llibertat civil	220
Article 111-7. <i>Bona fe</i>	224
Joan Egea Fernández	
I. La bona fe com a principi consubstancial al dret civil de Catalunya.	224
1. La bona fe en la tradició jurídica catalana.	225
2. Els projectes harmonitzadors del dret europeu com a model inspirador de l'article 111-7 CCCat.	227
II. Bona fe en sentit objectiu i en sentit subjectiu	232
1. La bona fe subjectiva.	234
2. La bona fe objectiva	239
III. Les relacions jurídiques privades i l'exigència de la bona fe.	242
1. Les relacions jurídiques privades com a substrat sobre el qual es projecta el principi de la bona fe	243
2. L'actuació a través de representant	246
3. La successió en la bona o en la mala fe	249
IV. Protecció de tercers adquirents: aparença jurídica, onerositat i bona fe	251
1. Adquisicions a títol oneros i de bona fe	251
2. La manca de protecció del tercer adquirent a títol lucratiu. La regla <i>Nemo liberalis nisi liberatus</i>	255
V. Especial referència a l'honradesa en els tractes en la negociació contractual. <i>Culpa in contrahendo</i> i bona fe	257
VI. La bona fe i el comportament honrat es presumeixen	260
VII. La compensació de la mala fe.	262
VIII. Les funcions de la bona fe en l'ordenament jurídic català.	263
1. La funció informadora: bona fe, dret imperatiu i seguretat jurídica.	265
1.1. Bona fe i seguretat jurídica	266
1.2. Bona fe i dret imperatiu	269
2. Les funcions interpretativa i integradora.	270
3. La bona fe com a màxima de conducta eticojurídica	271
3.1. L'abús de dret.	272
3.2. L'exercici deslleial del dret	275
3.3. Actes propis	278
Article 111-8. <i>Actes propis</i>	279
Antoni Vaquer Aloy	
I. Introducció	279
II. El concepte d' <i>actes propis</i>	280

1. Una conducta conscient del subjecte	280
2. Pressupòsits de la conducta	281
3. La contradicció amb la conducta anterior	282
4. Un exemple legal	284
III. Límits a l'aplicació de la doctrina dels actes propis	284
1. Inaplicació quan cal un consentiment exprés	284
2. La indisponibilitat de la relació jurídica	285
IV. Delimitació d'altres figures	285
1. Abús de dret	285
2. Retard deslleial en l'exercici dels drets (<i>Verwirkung</i>)	287
V. Drets, facultats i pretensions	287
VI. Els efectes de la contravenció dels actes propis	288
VII. Actes propis i actes propis del causant	289
Article 111-9. Equitat	291
Paloma de Barrón Arniches	
I. Concepte legal d'equitat	291
II. L'equitat al Dret històric	292
III. La gènesi de l'article 111-9 CCCat	296
IV. Significat i abast del concepte d'equitat a l'article 111-9 CCCat	298
1. Equitat interpretativa	298
2. El judici d'equitat	300
TÍTOL II. LA PRESCRIPCIÓ I LA CADUCITAT	305
CAPÍTOL I. LA PRESCRIPCIÓ	305
SECCIÓ PRIMERA. DISPOSICIONS GENERALS	305
Article 121-1. Objecte	305
Ferran Badosa Coll	
PRELIMINAR	
I. Els temes que resulten dels arts. 121-1 i 121-2	306
1. La pretensió objecte de la prescripció	307
2. La pretensió, el dret i la relació jurídica	308
3. La distinció entre les pretensions i el dret	309
4. La pluralitat de pretensions respecte de la unitat del dret	309
5. La influència de la relació jurídica. La relativitat de la prescripció	310
II. La «pretensió» civil, l'«acció» i l'«excepció»	310
1. La pretensió civil i la processal	311
2. L'acció és l'única modalitat d'exercici de la pretensió	311
III. Els fonaments de la prescripció. La disponibilitat del dret i la càrrega d'exercir la pretensió	312
1. El primer requisit de la prescriptibilitat de la pretensió. El dret del que neix ha de ser «disponible»	312
2. El segon requisit de la prescriptibilitat. La càrrega d'exercir la pretensió	314

PRIMERA PART. La pretensió i la seva prescripció	316
IV. La «pretensió» segons Bernhard Windscheid	316
V. La pretensió segons l'art. 121-1. Les seves modalitats	317
1. La pretensió concebuda per Windscheid entra al BGB en el seu § 194.1	317
2. La pretensió segons el CCCat	318
3. Els elements i l'eficàcia de la pretensió	319
4. Les pretensions del Dret català es poden tipificar en sis modalitats	320
5. El naixement de la pretensió. L'«actio nata»	320
VI. Les pretensions patrimonials són l'objecte immediat de la prescripció	321
1. La «disponibilitat del dret» equival a pretensions patrimonials de crèdit o reals. La seva limitació	322
2. La prescripció del dret al capital que genera una obligació periòdica. La prescripció del cens	322
VII. Les «formes» d'exercici de la pretensió. L'«acció» i l'«excepció»	324
1. L'«excepció» coincideix amb l'acció en què també és activa però se'n distingeix en que només és defensiva	325
2. L'excepció de l'art. 121-1 no és una forma d'exercici de la pretensió. La prescripció de la pretensió/excepció és l'índici de que la prescripció de la pretensió es propaga al dret	325
3. La diferència entre l'acció i l'excepció considerades estrictament. La «pretensió reconvenional»	326
4. La compensació no és exercici d'una pretensió	327
VIII. La prescripció «extingeix» la pretensió, no el dret. L'excepció de prescripció. El seu caràcter relatiu	328
1. La prescripció és diferent de la temporalitat de l'acció. La «prescripció» de l'acció negatòria	328
2. L'extinció de la pretensió i l'excepció de prescripció. El perjudici i el benefici ..	330
3. Les notes de l'excepció de prescripció	331
SEGONA PART. L'abast general de la prescripció de la pretensió. La seva propagació	331
IX. La propagació de la prescripció de la pretensió a les excepcions en sentit estricte. .	332
1. La prescripció de l'excepció. La no perpetuïtat de les excepcions. La «replicatio»	332
2. Les excepcions en els Drets civils vigents a Catalunya	333
3. La propagació de la prescripció de la pretensió/acció a les excepcions en sentit estricte. En els drets reals	334
4. La propagació de la prescripció de la pretensió/acció a les excepcions en sentit estricte. En els drets de crèdit	335
5. La prescripció de l'excepció de retenció en garantia d'un crèdit prescrit	336
X. La propagació de la prescripció del dret als seus drets de formació	336
1. La compensabilitat del dret excepcional. Plantejament	337
2. La prescripció del crèdit en els Drets civils vigents a Catalunya. La facultat de compensació	338
3. La prescripció del crèdit. La facultat de convertir l'excepció del dret de retenció en un dret real de garantia	339

XI. El límit de la propagació de la prescripció del dret	339
1. La propagació a situacions jurídiques legalment connexes.	339
2. La no propagació de la prescripció als drets d'indemnització connexos	340
3. Conclusió sobre els límits a la propagació de la prescripció del dret. Els danys contra ell i la seva existència	341
XII. Apèndix. La possible extrapolació de l'abast general de la prescripció del dret a la caducitat dels drets de formació consistents en accions extintives del contracte. . .	341
Article 121-2. Pretensions no prescriptibles	343
Ferran Badosa Coll	
I. Les pretensions imprescriptibles.	343
1. La correcció de les «accions merament declaratives» per les de «reconeixement» .	344
2. Els drets de configuració de l'objecte	344
3. La pretensió d'«elevació a escriptura pública d'un document privat»	345
II. La imprescriptibilitat depèn del contingut de la pretensió, no de la seva tipificació jurídica. La correcció del casuïsmes de l'art. 121-2.	346
1. La diferent qualificació de les accions nominades a l'art. 121-2	346
2. Les pretensions particionals com a drets de formació.	346
III. La declaració legal d'imprescriptibilitat.	347
IV. Apèndix. La generalització de les accions de tutela dels drets reals possessoris i quasipossessoris	348
Article 121-3. Imperativitat	350
Josep Ferrer i Riba	
I. Fonaments de la prescripció i autonomia privada	350
II. La imperativitat del règim legal de la prescripció	354
1. La declaració d'imperativitat i els problemes de coherència institucional	354
2. Matèries inderogables en el règim legal de la prescripció	356
III. Els pactes sobre la prescripció i els seus límits	359
1. Els pactes d'allargament o abreujament de terminis.	359
2. La interdicció de la indefensió en els pactes sobre la prescripció i la protecció dels «contractants febles»	362
2.1. Protecció enfront de la indefensió?	362
2.2. Protecció enfront de l'abús de la llibertat contractual: les clàusules sobre prescripció en condicions generals i en contractes d'adhesió	363
Article 121-4. Al·legació.	367
Josep Ferrer i Riba	
I. La càrrega d'al·legar la prescripció.	367
II. Les modalitats d'al·legació: al·legació judicial i al·legació extrajudicial.	369
1. L'al·legació judicial	369
1.1. L'al·legació de la prescripció com a fonament d'oposició.	369
1.2. L'al·legació de la prescripció com a fonament d'una pretensió declarativa . .	371
1.3. Efectes de l'al·legació judicial	372
2. L'al·legació en procediments arbitral.	373
3. L'al·legació extrajudicial	374
III. La capacitat per al·legar la prescripció	376

Article 121-5. <i>Legitimació</i>	378
Josep Ferrer i Riba	
I. La legitimació del subjecte passiu de la pretensió	378
II. La legitimació de creditors i altres tercers perjudicats	380
1. L'abast subjectiu de la legitimació de tercers: els perjudicats en un interès legítim	380
2. El procediment d'al·legació i els seus efectes	384
2.1. L'al·legació del tercer amb fins extintius de la pretensió	384
2.2. L'al·legació del tercer amb fins d'inoposabilitat de les conseqüències derivades de la manca d'apreciació de la prescripció	386
Article 121-6. <i>Persones davant les quals la prescripció produeix efectes</i>	389
Josep Ferrer i Riba	
I. La pretesa universalitat dels subjectes perjudicats per la prescripció	389
1. <i>Agere non valenti currit praescriptio?</i>	389
2. Persones i masses patrimonials perjudicades per la prescripció	391
II. L'acció de danys per raó de l'extinció d'una pretensió prescrita	394
Article 121-7. <i>Successió en la prescripció</i>	397.
Esther Arroyo i Amayuelas	
I. Previ	397
II. Regla general: l' <i>accessio temporis</i>	397
III. L'excepció: que el canvi de titular impliqui un acte interruptiu de la prescripció. . .	399
Article 121-8. <i>Efectes</i>	401
Esther Arroyo i Amayuelas	
I. Previ	401
II. Efectes « <i>ope exceptionis</i> » i no « <i>ope legis</i> »	402
III. Efectes <i>ex nunc</i>	405.
IV. Efectes defensius i efectes extintius de la prescripció	407
1. Plantejament general	408
2. El dret civil català: l'extinció de la pretensió i la subsistència del dret	410
V. La prescripció de les pretensions accessòries	412
1. Plantejament.	412
2. La prescripció de les pretensions accessòries que es deuen juntament amb la prestació principal	412
3. La prescripció de les obligacions accessòries en funció de garantia	417
VI. Prescripció de la pretensió i extinció de les garanties o prescripció o caducitat de l'acció per a fer-les efectives. Especial referència a les garanties reals	418
1. Plantejament.	418
2. La justificació dels models de subsistència autònoma de la garantia real	420
3. La solució catalana	422
3.1. L'accessorietat estricta de les garanties	422
3.2. L'extinció de l'acció o pretensió per fer efectiva la garantia vs. l'extinció de la garantia	424
3.3. L'excepció de prescripció al·legable pel titular o posseïdor dels béns gravats . .	425
3.4. L'extinció de la garantia. La cancel·lació registral	426

VII. La compensació de crèdits prescrits	428
1. La tradició jurídica catalana	428
2. El dret civil espanyol i la seva interpretació	429
3. La crítica als efectes « <i>ex tunc</i> »	430
Article 121-9. Irrepetibilitat	433
Esther Arroyo i Amayuelas	
I. Introducció	433
II. La irrepetibilitat del pagament	433
1. La dualitat de fonaments i d'enfocaments possibles de la irrepetibilitat	434
1.1. Els fonaments de la irrepetibilitat: la tesi de l'obligació natural i la de l'excepció com a mecanisme autònom de defensa	436
1.2. La dualitat d'enfocaments possibles: l'objectiu i el subjectiu	438
2. La inaplicabilitat de la <i>condictio indebiti</i>	438
III. L'error en la <i>causa solvendi</i> i els vicis de l'acte material de pagament	439
1. L'error o ignorància que se situen en la <i>causa solvendi</i>	440.
2. Els vicis de l'acte de pagament: dol, violència, intimidació	441
IV. El pagament de tercers	442
Article 121-10. Renúncia	444
Josep Ferrer i Riba	
I. Fonament i sistemàtica legal de la renúncia a la prescripció	444
II. Naturalesa i modalitats de la renúncia	445
1. La renúncia com a acte negocial	445
2. Modalitats d'exteriorització de la renúncia i atribució dels seus efectes als actes incompatibles amb la voluntat de fer-la valer	446
3. La renúncia a la prescripció com a acte dispositiu	451
III. Requisits de la renúncia	453
1. Legitimació	453
2. Capacitat	455
3. Forma	456
IV. Efectes de la renúncia	457
1. Efectes de la renúncia anticipada amb caràcter originari	457
2. Efectes de la renúncia a la prescripció feta durant el seu curs	458
3. Efectes de la renúncia a la prescripció consumada	459
SECCIÓ SEGONA. INTERRUPCIÓ DE LA PRESCRIPCIÓ	462
Article 121-11. Causes d'interrupció	462
Santiago Espiau Espiau	
I. La interrupció de la prescripció	462
II. Les causes d'interrupció de la prescripció	464
1. L'exercici judicial de la pretensió	466
2. L'exercici arbitral de pretensió	469
3. L'exercici extrajudicial de la pretensió	470
4. El reconeixement del dret	473
5. La renúncia a la prescripció en curs	474

Article 121-12. <i>Requisits de la interrupció</i>	476
Santiago Espiau Espiau	
I. Els requisits de la interrupció de la prescripció	476
II. Els requisits de validesa	476
III. Els requisits relatius a la legitimació per a realitzar l'acte interruptiu	478
1. Les causes d'interrupció imputables al subjecte actiu de la pretensió	478
2. Les causes d'interrupció imputables al subjecte passiu de la pretensió	479
3. Els supòsits de concurrència d'una pluralitat de titulars	480
IV. Els requisits relatius al moment de realització de l'acte interruptiu	482
Article 121-13. <i>Al·legació de la interrupció</i>	484
Santiago Espiau Espiau	
I. L'al·legació de la interrupció de la prescripció	484
II. La consideració de la interrupció de la prescripció i la seva valoració	485
Article 121-14. <i>Efectes de la interrupció</i>	486
Santiago Espiau Espiau	
I. Els efectes de la interrupció de la prescripció	486
II. Els efectes de la interrupció de la prescripció en relació a les concretes causes interruptives	488
1. L'exercici judicial de la pretensió	488
2. L'exercici arbitral de la pretensió	491
3. L'exercici extrajudicial de la pretensió	493
4. El reconeixement del dret	493
5. La renúncia a la prescripció en curs	494
SECCIÓ TERCERA. SUSPENSÍO DE LA PRESCRIPCIÓ	495
Article 121-15. <i>Suspensió per força major</i>	495
Antoni Vaquer Aloy	
I. La suspensió de la prescripció	495
II. Possibles objectes de la suspensió	496
III. No hi ha incompatibilitat general entre suspensió i interrupció de la prescripció	498
IV. Suspensió de la prescripció per sol·licitud del benefici d'assistència jurídica gratuïta	499
V. Breu referència a altres supòsits de suspensió no incorporats al dret català	499
VI. Mediació i prescripció	501
VII. La suspensió de la usucapió	502
VIII. La suspensió per força major	503
Article 121-16. <i>Suspensió per raons personals o familiars</i>	506
Antoni Vaquer Aloy	
I. Introducció	506
II. Les pretensions titularitat de menors o incapacitats mancats de representació legal o voluntària preventiva	507
III. Les pretensions entre cònjuges	509
IV. Les pretensions entre els membres d'una parella estable	511
V. Les pretensions entre pares i fills en potestat	512

VI. Les pretensions entre menor o incapacitat i els seus representants legals o acollidors	513
VII. Les pretensions entre la persona protegida i l'apoderat	514
VIII. La suspensió de la prescripció de la pretensió de la reclamació de la llegítima contra un progenitor	515
Article 121-17. <i>Suspensió respecte a l'herència jacent</i>	516
Antoni Vaquer Aloy	
I. La suspensió respecte a l'herència jacent	516
Article 121-18. <i>Al·legació de la suspensió</i>	519
Antoni Vaquer Aloy	
I. L'al·legació de la suspensió de la prescripció	519
Article 121-19. <i>Efectes de la suspensió</i>	521
Antoni Vaquer Aloy	
I. Els efectes de la suspensió de la prescripció	521
SECCIÓ QUARTA. TERMINIS DE PRESCRIPCIÓ I CÒMPUT	523
Article 121-20. <i>Prescripció decennal</i>	523
Albert Lamarca i Marquès	
I. El termini general de prescripció en el dret civil català	523
II. La durada del termini	524
1. Els deu anys del termini general de prescripció	524
2. Durada del termini general i dels terminis especials	528
2.1. Terminis de prescripció anteriors al Codi Civil de Catalunya	528
2.2. El Llibre II, relatiu a la persona i la família	529
2.3. El Llibre III, relatiu a les persones jurídiques	530
2.4. El Llibre IV, relatiu a les successions	530
2.5. El Llibre V, relatiu als drets reals	531
III. Àmbit d'aplicació	532
1. El termini de trenta anys de l'art. 344 de la CDCC	532
2. L'entrada en vigor del Codi Civil de Catalunya	538
3. Les sentències del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya de 26 de maig i de 12 de setembre de 2011	544
3.1. La interlocutòria de 29 d'octubre de 2003 del Tribunal Constitucional	546
3.2. Els arguments de dret internacional privat: la unitat de la legislació aplicable	550
3.3. La competència normativa: la qüestió d'inconstitucionalitat 9200/2008	552
3.4. El dret català com a dret comú del dret mercantil	553
3.5. La vigència del termini general i la indisponibilitat de la legislació aplicable	555
4. Adaptació de terminis entre ordenaments	557
V. Pretensions sotmeses al termini decennal	561
VI. Terminis especials	566
VII. Relació amb la usucapió	569

Article 121-21. <i>Prescripció triennial</i>	574
Albert Lamarca i Marquès	
I. Introducció	574
II. Prestacions relatives a pagaments periòdics	576
1. Àmbit de les prestacions periòdiques	576
2. Les rendes en els arrendaments	578
3. Prestacions d'aliments	579
4. Prestació d'interessos i dividendes societaris	582
5. Subministraments	584
III. Pretensions de remuneració de prestacions de serveis i d'execucions d'obra	585
IV. Pretensions de cobrament del preu en les vendes al consum	589
V. Pretensions derivades de responsabilitat extracontractual	592
1. Reducció del termini de prescripció de la responsabilitat extracontractual	592
2. Terminis especials i termini general de prescripció	593
3. Normes de conflicte	598
4. Inici del còmput del termini	599
Article 121-22. <i>Prescripció anual</i>	601
Albert Lamarca i Marquès	
I. Prescripció de les pretensions protectores de la possessió	601
II. Termini de prescripció o caducitat? La seva interrupció	603
III. L'acció publiciana	606
Article 121-23. <i>Còmput del termini</i>	608
Albert Lamarca i Marquès	
I. El moment d'inici del còmput dels terminis de prescripció	608
II. Característiques del nou sistema de còmput de terminis	612
III. Requisits per a l'inici del còmput dels terminis de prescripció	614
1. Pretensió nascuda i exercible	614
2. Coneixement de les circumstàncies que fonamenten la pretensió	616
3. Coneixement de la persona contra la que es pot exercir la pretensió	620
4. Moment d'inici del còmput del termini	621
IV. Càrrega de la prova	621
V. Regles sobre el còmput dels terminis	623
Article 121-24. <i>Termini de preclusió</i>	626
Albert Lamarca i Marquès	
I. El termini de preclusió del dret civil de Catalunya	626
II. Requisits de la preclusió	629
CAPÍTOL II. LA CADUCITAT	632
Article 122-1. <i>Caducitat d'accions i altres poders jurídics</i>	632
Esteve Bosch Capdevila	
I. La construcció del concepte de caducitat	632
II. La regulació de la caducitat en el Codi civil de Catalunya	634

III. Les «accions» i els «poders de configuració jurídica» com a objecte de la caducitat	635
1. Els «poders jurídics»	637
2. Els « <i>poders de configuració jurídica</i> » i les «accions»	637
3. Els «drets», caduquen o s'extingeixen?	638
4. Els «poders jurídics» sotmesos a caducitat	639
IV. Els requisits de la caducitat	642
V. El caràcter imperatiu de les normes sobre caducitat	644
Article 122-2. Caducitat en les relacions jurídiques indisponibles	647
Sergio Nasarre Aznar	
I. Introducció	647
II. Les caducitats legals. Atenció especial a la problemàtica de les lleis a les que s'apliquen els arts. 122-2 i 122-3	647
III. Antecedents del precepte	652
IV. Les relacions jurídiques indisponibles al dret català	652
V. La no suspensió de la caducitat	656
VI. L'apreciació d'ofici	657
Article 122-3. Caducitat en les relacions jurídiques disponibles	659
Sergio Nasarre Aznar	
I. Introducció	659
II. Antecedents del precepte	660
III. Les relacions jurídiques disponibles	661
IV. La suspensió de la caducitat	664
V. Impediment o interrupció de la caducitat?	664
VI. La necessitat d'al·legació de part	666
VII. Renúncia de la caducitat? Negociabilitat?	667
VIII. Reflexió final. Tres <i>animals</i>	668
Article 122-4. Caducitat convencional	671
Esteve Bosch Capdevila	
I. La caducitat convencional	671
Article 122-5. Càmput del termini i preclusió	673
Sergio Nasarre Aznar	
I. Introducció	673
II. Antecedents del precepte	673
III. Quan s'inicia el termini de caducitat (art. 122-5.1)	674
IV. Com es computa el termini de caducitat (art. 122-5.1 i 2)	675
V. Aplicació de la preclusió a la caducitat (art. 122-5.1 <i>In fine</i>)	675
Disposició transitòria única	677
Albert Lamarca i Marquès	
I. La disposició transitòria única de la Primera llei del codi Civil de Catalunya	677
II. Regles sobre inici, interrupció i reinici del càmput de la prescripció	679
1. La transitorietat relativa al càmput de la prescripció	679
2. La distinció entre càmput i terminis	680

III. Durada dels terminis de prescripció	683
1. La transitorietat dels terminis de prescripció	683
2. Nous terminis de prescripció més llargs	685
3. Nous terminis de prescripció més curts	685
4. El termini de preclusió i les pretensions imprescriptibles	687
IV. La disposició transitòria única com a general en dret català	688
 JURISPRUDÈNCIA CITADA RELATIVA A LES DISPOSICIONS PRELIMINARS	 691
 JURISPRUDÈNCIA CITADA RELATIVA A PRESCRIPCIÓ I CADUCITAT	 707
 BIBLIOGRAFIA CITADA	 729

PRESENTACIÓ

L'aprovació de la Llei 29/2002, de 30 de desembre, *Primera Llei del Codi civil de Catalunya*, aviat farà una dècada, va suposar l'inici del procés de codificació i refosa del nostre dret en un únic cos normatiu. Aquesta codificació, a la que el dret català accedia amb segles de retard, s'ha anat produint amb la progressiva aprovació i l'entrada en vigor dels diferents llibres del Codi civil: al llibre primer (2004) han seguit el cinquè dedicat als drets reals (2006), el tercer sobre les persones jurídiques (2008), el quart relatiu a les successions (2009) i, en darrer terme, el llibre segon en matèria de la persona i la família (2011).

L'any 2005 un grup de professors d'universitats públiques catalanes vam elaborar uns comentaris a la nova regulació de la prescripció i la caducitat en el dret civil de Catalunya, publicats per l'Editorial Atelier i que, atesa la seva bona acollida entre els juristes, es van exhaurir ben aviat, havent-se'n de fer una reimpressió dos anys més tard, també exhaurida ràpidament. Els editors vam pensar que aquesta era una bona oportunitat per a preparar un comentari sencer al Llibre primer del Codi civil de Catalunya, incloent-hi les disposicions preliminars, que regulen aspectes tant importants com les fonts del dret, la interpretació i la integració, el principi de territorialitat, el caràcter de dret comú del nostre Codi civil, les relacions de preferència i de supletorietat, i els principis informadors del dret civil català.

Tant les disposicions preliminars del Llibre primer, com les relatives a prescripció i a caducitat, han donat lloc a un important cos jurisprudencial, des de la seva entrada en vigor l'1 de gener de 2004. En aquests anys, els tribunals de justícia han hagut d'afrontar l'aplicació d'una matèria nova no exempta de dificultat i, en ocasions de polèmica, però que s'ha resolt per la vigència general del dret català en centenars de resolucions judicials, assenyaladament en les sentències de 26 de maig i de 12 de setembre de 2011 del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya sobre terminis de prescripció. Com a aportació destacada d'aquest comentari que presentem hi ha la completa reelaboració del treball original amb l'ordenació sistemàtica de la jurisprudència recaiguda. Per tal de completar l'obra aleshores iniciada, s'han incorporat nous autors al comentari de les disposicions preliminars, que representen àmpliament les universitats públiques catalanes. Els editors volem expressar el nostre agraïment a tots els autors que han fet possible la compleció del comentari al Llibre primer, als Registradors i Notaris de Catalunya pel seu suport i a l'Editorial Atelier per mantenir el seu compromís amb la publicació d'obres en llengua catalana sobre el dret civil de Catalunya.

Barcelona - Lleida, abril de 2012

ABREVIATURES

AAP	Interlocutòria d'Audiència Provincial
ABGB	Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch (Codi civil austríac)
AC	Aranzadi Civil de la Base de dades Aranzadi-Westlaw
AcP	Archiv für die Civilistische Praxis
ADC	Anuario de Derecho Civil
AK	Astikos Kodikas (Codi Civil grec)
Art.	article
ATSJC	Interlocutòria del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya
BGB	Bürgerliches Gesetzbuch (Codi civil alemany)
BOE	Boletín Oficial del Estado
BOPC	Butlletí Oficial del Parlament de Catalunya
BSERC	Boletín del Servicio de Estudios Registrales de Cataluña
BW	Burgerlijk Wetboek (Codi civil holandès)
C.	Codex (Codi de Justinià)
Cass.	Corte di Cassazione
CC	Codi Civil espanyol
CCCat	Codi Civil de Catalunya
CC francès	Codi Civil francès
CC italià	Codi Civil italià
CCo	Codi de Comerç
CC por.	Codi Civil portuguès
CCJC	Cuadernos Civitas de Jurisprudencia Civil
CDCC	Compilació del Dret civil de Catalunya
CDCEC	Compilación del Derecho civil especial de Cataluña (1960)
CE	Constitució espanyola de 1978
CESL	Common European Sales Law
CF	Codi de Família de 1998
CS	Codi de Successions de 1991
D.	Decret
DA	Disposició adicional
DF	Disposició final
DCFR	Draft Common Frame of Reference
DGRN	Dirección General de los Registros y del Notariado
DGDEJ	Direcció General de Dret i d'Entitats Jurídiques
Dig.	Digest
D-Leg.	Decret Legislatiu
DOGC	Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya
DSPC-P	Diari de Sessions del Parlament de Catalunya - Ple
EAC	Estatut d'Autonomia de Catalunya

ERPL	European Review of Private Law
FN	Compilación del Derecho Civil Foral o Fuero Nuevo de Navarra
Inst.	Institucions de Justinià
JPI	Jutjat de Primera Instància
JUR	Jurisprudència de la Base de dades Aranzadi-Westlaw
JZ	Juristenzeitung
LANISRV	Llei 13/1990, de 9 de juliol, de l'acció negatòria, les immissions, les servituds i les relacions de veïnatge
LA	Llei 7/1997, de 18 de juny, d'associacions
LAO	Llei 25/2001, de 31 de desembre, de l'accessió i l'ocupació
LAPG	Llei 22/2000, de 29 de desembre, d'acolliment de persones grans
LAR	Llei 49/2003, de 26 de novembre, d'arrendaments rústics
LArb	Llei 60/2003, de 23 de desembre, d'arbitratge
LAU	Llei 29/1994, de 24 de novembre, d'arrendaments urbans
LC	Llei 6/1990, de 16 de març, dels censos
LCC	Llei 1/2008, de 20 de febrer, de contractes de conreu
LCF	Llei 23/2001, de 31 de desembre, de cessió de finca o d'edificabilitat a canvi de construcció futura
LCGC	Llei 7/1998, de 13 d'abril, de condicions generals de la contratació
LCI	Llei 2/2005, de 4 d'abril, de contractes d'integració
LCoop	Llei 18/2002, de 5 de juliol, de cooperatives
LConc	Llei 22/2003, de 9 de juliol, concursal
LCS	Llei 50/1980, de 8 d'octubre, del contracte d'assegurança
LDRG	Llei 19/2002, de 5 de juliol, de drets reals de garantia
LDSSA	Llei 22/2001, de 31 de desembre, de regulació del dret de superfície, servitud i drets d'adquisició voluntària o preferent
LEC	Llei d'Enjudiciament Civil
LF	Llei 5/2001, de 2 de maig, de fundacions
LGDCU	Reial Decret Legislatiu 1/2007, de 16 de novembre, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei general per a la defensa dels consumidors i usuaris i altres lleis complementàries
LGVBC	Llei 23/2003, de 10 de juliol, de garanties en la venda de béns de consum
LH	Llei hipotecària
LHab	Llei 18/2007, de 28 de desembre, del dret a l'habitatge
LOPJ	Llei orgànica 6/1985, d'1 de juliol, del poder judicial
LPPC	Llei 6/2000, de 19 de juny, de pensions periòdiques
LRC	Llei del Registre Civil
LRCSVM	Reial Decret Legislatiu 8/2004, de 29 d'octubre, pel qual s'aprova el text refós de la Llei sobre responsabilitat civil i assegurança en la circulació de vehicles a motor
LRJAPC	Llei 30/1992, de 26 de novembre, de règim jurídic de les administracions públiques i del procediment administratiu comú
LUEP	Llei 10/1998, de 15 de juliol, d'unions estables de parella

LUUH	Llei 13/2000, de 29 de novembre, de regulació dels drets d'usdefruit, ús i habitació
NJW	Neue Juristische Wochenschrift
OR	Schweizerisches Obligationenrecht (Dret d'obligacions suís)
PECL	Principles of European Contract Law
PCDCC	Projecte de Compilació del Dret Civil de Catalunya de 1955
PICC	Principles of International Commercial Contracts
RCDI	Revista Crítica de Derecho Inmobiliario
RCDP	Revista Catalana de Dret Privat
RDGRN	Resolució de la Dirección General de los Registros y del Notariado
RDGDEJ	Resolució de la Direcció General de Dret i d'Entitats Jurídiques
RDP	Revista de Derecho Privado
RIDC	Revue Internationale de Droit Comparé
RJ	Repertori de Jurisprudència de la Base de dades Aranzadi-Westlaw
RJC	Revista Jurídica de Catalunya
Rn	Número marginal
RPMA	Decret 2/1997, de 7 de gener, pel qual s'aprova el Reglament de protecció dels menors desemparats i de l'adopció
RTDC	Revue Trimestrielle de Droit Civil
SAP	Sentència d'Audiència Provincial
SAT	Sentència d'Audiència Territorial
STC	Sentència del Tribunal Constitucional
STS	Sentència del Tribunal Suprem
STSJ	Sentència del Tribunal Superior de Justícia
STSJC	Sentència del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya
T.	Tom
Vgr	Verbi gratia
Vol.	Volum
ZEuP	Zeitschrift für europäisches Privatrecht